

- העותרים:**
1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
  2. רופאים לזכויות אדם
  3. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
  4. בצלם – המרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
  5. הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד עאזם בשארה ו/או לימור יהודה ו/או דן יקיר ו/או דנה אלכסנדר ו/או אבנר פינצ'וק ו/או מיכל פינצ'וק ו/או עאוני בנא ו/או לילה מרגלית ו/או באנה שגרי-בדארנה ו/או שרון אברהם-ויס ו/או סוניה בולוס ו/או עודד פלר ו/או טלי ניר ו/או מיכל תג'ר

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
ת"ד 34510, ירושלים 91000
טל': 02 - 6521218 ; פקס': 02 - 6521219

6. גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע

ע"י ב"כ עו"ד שרי בשי ו/או עו"ד קנת מן גישה-מרכז לשמירה על הזכות לנוע (ע"ר)
שדרות שאול המלך 8, תל-אביב 64733
טל': 03-6092183, פקס': 03-6938444

- נ ג ד -

- המשיבים:**
1. שר הבטחון
  2. מתאם פעולות צה"ל בשטחים
באמצעות פרקליטות המדינה
משרד המשפטים
רח' סלאח א-דין, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי ובקשה לקיום דיון דחוף

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המורה למשיבים לבוא וליתן טעם כדלקמן:

1. מדוע לא יחדשו באופן מיידי את אספקת הדלק הסדירה, המספקת והבלתי-פוסקת לרצועת עזה לרבות לצורך מתן מענה לצרכים הומניטאריים חיוניים ושוטפים של האוכלוסייה האזרחית ומדוע לא יימנעו מלהפסיק אספקה זו.

2. מדוע לא יפתחו את המעברים לרצועת עזה לאספקה **סדירה ומספקת** של מזון, תרופות, ציוד הומניטארי ורפואי, חלקי חילוף, ובכלל זה חלקי חילוף לצינורות ולגנראטורים, ומוצרים חיוניים נוספים הנחוצים לאוכלוסיה האזרחית ברצועת עזה.

בקשה לדיון דחוף

1. במסגרת הלחימה המתנהלת ברצועת עזה נקטו ונוקטים המשיבים במדיניות של מניעת אספקה סדירה של מזון, תרופות וסיוע על ידי סגירת המעברים לרצועת עזה ופתיחתם רק לסירוגין ולזמן קצר, ובמדיניות של קטיעת אספקה סדירה של דלק לרצועת עזה. מדיניות זו פוגעת באוכלוסיה האזרחית החיה ברצועת עזה במספר מישורים שיפורטו להלן, ואף גורמת לסיכון חיי אדם ולסכנה למשבר הומניטארי ובריאותי.

2. נוכח הפגיעה הנרחבת והיומיומית באוכלוסיה האזרחית ברצועת עזה, ובמיוחד בחולים ובמאושפזים בבתי החולים, הנגרמת מפעולותיהם וממחדליהם של המשיבים, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על קיומו של דיון דחוף בעתירה.

ואלה נימוקי העתירה:

רקע עובדתי

3. בימים אלה מנהלת מדינת ישראל פעולות לחימה ברצועת עזה. פעולות אלה החלו ביום 28 ביוני 2006 לפנות בוקר, ונמשכות עד לרגע כתיבת שורות אלה. במהלך פעילות זו הפציץ חיל האוויר תחנת שנאים ברצועה המספקת 43% מאספקת החשמל לרצועה ושלושה גשרים, ביניהם גשר בכביש הראשי בין העיר עזה לחאן יונס. עוד בטרם החל המבצע הצבאי, ובעקבות ההיתקלות בכרם שלום, סגר צה"ל את כל המעברים ברצועה עזה, ואסר על כניסת ויציאת בני אדם, סחורות, ציוד רפואי, תרופות ומזון. כן סגרה מדינת ישראל את צינור אספקת הדלק היחידי לרצועת עזה בנחל עוז. במהלך הימים האחרונים נפתח מעבר קרני וחודשה אספקת הדלק לסירוגין ולזמן קצר, באופן שאינו עונה על צרכי האוכלוסייה האזרחית ושאינו מקיים את חובותיהם של המשיבים להימנע מפגיעה באוכלוסייה האזרחית ולדאוג, באופן אקטיבי, לצרכיהם. בעת כתיבת שורות אלו, סגור מעבר קרני ליום הרביעי ברציפות והצינור בנחל עוז פתוח באופן חלקי בלבד.

א. הפגיעות שנרשמו עד כה מפעולת צה"ל ותוצאותיהן:

4. פעילות צה"ל גרמה עד כה פגיעות נרחבות בתשתית האזרחית החיונית לשלום, לרווחתם ולקיומם של תושבי רצועת עזה. להלן יפורטו עיקרי הפגיעות ותוצאותיהן. הנתונים המובאים בגוף העתירה מבוססים על המסמכים והדו"חות שלהלן:

1. תצהיר תומך של מר מאהר נגיאר, סגן מנהל חברת המים של עיריית החוף ברצועה עזה, הרשות הציבורית האחראית על ניהול מערכות המים והביוב ברצועת עזה. התצהיר מצורף לעתירה ומסומן ע/1.
2. דו"ח מצב של ניצבות האו"ם לעניינים הומאניטאריים בשטחים הכבושים ((UNOCHA מיום 30 ביוני 2006, המצורף לעתירה ומסומן ע/2.
3. דו"ח מצב של משרד המתאם מטעם האו"ם למזרח התיכון (UNSCO)) מיום 29 ביולי 2006, המצורף לעתירה ומסומן ע/3.
4. דו"ח מצב של ניצבות האו"ם לעניינים הומאניטאריים בשטחים הכבושים ((UNOCHA מיום 6 ביולי 2006, המצורף לעתירה ומסומן ע/4.
5. דו"ח של משרד הבריאות הפלסטיני מיום 11 ביולי 2006, המצורף לעתירה ומסומן ע/5.
6. הצהרת ארגון האו"ם הפועלים בשטחים הכבושים הפלסטיניים מיום 8.7.2006, המצורפת בזאת לעתירה ומסומנת ע/6.

מניעת אספקת חשמל וציוד חיוני נוסף

5. מאז יום 25.6.2006, המשיבים, אשר שולטים באופן מוחלט בכניסתם של דלק וציוד לתוך רצועת עזה, מגבילים את האספקה של חומרים חיוניים אלה באופן ניכר, תוך גרימת מחסורים חמורים במוצרים חיוניים. להלן יפורטו ימי הפתיחה והסגירה של נחל עוז ומעבר קרני, דרכם מועברים דלק וסחורות, וזאת לפי הנתונים של נציבות האו"ם לעניינים הומאניטאריים בשטחים הכבושים (UNOCHA) (ראו ע/2 ו-ע/4. הנתונים מיום 7.7.2006 ועד יום 10.7.2006 נמסרו לח"מ בעל פה על ידי נציגי UNOCHA):

תאריך	נחל עוז	מעבר קרני
25.6.2006	פתוח (אין נתונים מפורטים)	סגור
26.6.2006	סגור	סגור
27.6.2006	סגור	סגור
28.6.2006	סגור	סגור
29.6.2006	סגור	סגור
30.6.2006	סגור	סגור
1.7.2006	סגור	סגור
2.7.2006	<u>פתוח באופן חלקי</u> : 942,000 ליטר סולר 114,000 ליטר בנזין 198 טונות גז	96 משאיות-ייבוא בלבד
3.7.2006	<u>פתוח באופן חלקי</u> : 433,000 ליטר סולר 100,000 ליטר בנזין 164,000 טונות גז	סגור
4.7.2006	<u>פתוח באופן חלקי</u> : 441,000 ליטר סולר 100,000 ליטר בנזין 183 טונות גז	133 משאיות-ייבוא בלבד
5.7.2006	סגור	סגור
6.7.2006	סגור	91 משאיות-ייבוא בלבד (בתוכן הועברו 30,000 ליטר סולר)
7.7.2006	סגור	סגור
8.7.2006	סגור	סגור
9.7.2006	<u>פתוח באופן חלקי</u> : 441,000 ליטר סולר 100,000 ליטר בנזין 130 טונות גז	סגור
10.7.2006	<u>פתוח באופן חלקי</u> : 390,000 ליטר סולר 51,000 ליטר פטרול 108 טונות גז	סגור

אספקת חשמל:

6. הפצצת חיל האוויר ביום 28 ביוני 2006 הרסה את כל ששת השנאים של תחנת אספקת החשמל היחידה ברצועת עזה. תחנה זו סיפקה 43% מאספקת החשמל היומית של רצועת עזה (90 מתוך 210 מגה וואט). יתר אספקת החשמל לרצועה מסופקת על ידי חברת החשמל הישראלית.

7. כתוצאה ישירה ומיידית של ההפצצה, נותקו לחלוטין כ- 700,000 אזרחים ברחבי רצועת עזה מהחשמל. יום למחרת, ביום 29 ביוני 2006, החלה חברת החשמל של עזה בהקצבה של אספקת החשמל שנתורה, והמסופקת על ידי ישראל, בין 1.4 מיליון התושבים של רצועת עזה. משמעות הדבר בפועל היא אספקת חשמל למשך שמונה עד שתיים עשרה שעות ביום לפי תכנית חירום של חברת החשמל הפלסטינית לכל משק בית בעזה, בתי חולים, בתי עסק, מפעלי מזון וכו'.

כתוצאה מעומס יתר על רשת החשמל, ומאז השעה 11:00 בבוקר ביום 5 ליולי 2006, נותקה מרבית העיר רפיח מהחשמל. בגלל קרבת מערכת החשמל העיקרית של רפיח לעמדות של צה"ל, לא ניתן היה עד עכשיו לתקן את הכשל, וזאת לפי דו"ח UNOCHA המצורף לעתירה – ע/3.

8. על פי הערכות של החברה לאספקת חשמל של עזה, יידרשו יותר משמונה חודשים לרכוש ולהתקין שנאים במקום אלה שהופצצו על ידי חיל האוויר. המחיר המוערך, לרבות הפסדים נלווים, הינו למעלה מ-30 מיליון דולר.

על פי פרסומים בעיתונות, הרי שבעקבות לחץ של ארה"ב ובריטניה, ישראל אמורה להגביר את אספקת החשמל לרצועת עזה ולהקים קווי מתח כדי להשלים את החסר באספקה שנוצר, וזאת עד לתיקונה והפעלתה המחודשת של תחנת השנאים. אולם עד כה הדבר לא נעשה, והוא לא בר יישום בזמן הקרוב, לאור עבודות התשתית הנחוצות.

9. כעת מסופק החשמל לתחנות שאיבת המים, בתי חולים ויתר התשתיות האזרחיות החיוניות בעיקר על ידי גנראטורים המופעלים באמצעות דלק. אולם, כפי שיפורט להלן, גם אספקת הדלק נקטעה על ידי ישראל, וחודשה רק לסירוגין. העדר אספקה סדירה של דלק מעמיד את מלאי הדלק הנחוץ לתפעול גנראטורים לייצור חשמל ומשאבות מערכות המים והביוב בסכנת אזילה תמידית.

אספקת דלק:

10. צינור אספקת הדלק נחל עוז, היחיד לאספקת דלק לרצועת עזה, נסגר על ידי הרשויות הישראליות החל מיום 28.6.2006 ועד היום, למעט פתיחה למספר ימים בין 2 ביולי 2006 ועד 4 ביולי 2006 וכן ביום 9.7.2006 וביום 10.7.2006.

11. הצריכה היומית של דלק ברצועת עזה בימים כהרגלם הנה כ- 400,000 ליטר של דיזל, 150,000 ליטר של בנזין ו-300 טונות של גז. אולם, בשל הריסת תחנת הכוח, צריכה יומית זו עלתה באופן ניכר, לצורך הזנת הגנראטורים אשר הפכו למקור עיקרי של חשמל. למשל, רק כדי לתפעל את גנראטורי גיבוי החשמל הנחוצים להפעלת משאבות המים, מתקני הטיהור ואספקת מים, ומערכת הביוב דרושים כ- 20,000 ליטר סולר ליום. ראו ע/3.

יצוין, כי הקצבת מלאי הדלק הקיים כיום מגבילה את השימוש בגנראטורים לתפעול חלקי בלבד. משמעות הדבר הינה שכבר היום לא מתאפשרת הפעלת הגנראטורים בהספק מלא בגלל המחסור בדלק, ובכך מוגבל השימוש בהם לצורך שירותים חיוניים. כמו כן, אי הוודאות באשר לאספקה, הנובעת ממדיניותם של המשיבים לפתוח ולסגור את הצינורות נחל עוז ללא הסבר וללא טעם הנראה לעין, גורמת לאנשים לחסוך בדלק ככל האפשר ובכך להפעיל מכשירים חשמליים באופן מוגבל.

לפי הדיווח של ארגון הבריאות העולמי, המחסור בדלק ובחשמל משבש את פעילותם של בתי חולים בעזה, בשל חוסר הוודאות באשר לאספקת הדלק והחשמל. לבתי חולים בעזה, אשר תלויים בגנראטורים ובחשמל לצורך טיפול בחולים, יש רזרבות של דלק לשבוע או שבועיים בלבד:

"WHO reports that hospitals and primary healthcare clinics have fuel stocks for one to two weeks, however operating theatres have reduced their functions due to the limited stocks of consumables and fluctuations in electricity supply."

ראו ע/4, עמ' 2.

12. המחסור בדלק ובחשמל פוגע בילדים במיוחד, אשר מהווים אוכלוסייה פגיעה בלאו הכי. לפי הצהרתם של ארגוני האו"ם ההומניטאריים:

"Electricity and fuel shortages are leading to a reduction in quality and quantity of health care and water accessible to children."

ראו "הצהרתם של ארגוני האו"ם הפועלים בשטחים הכבושים הפלסטיניים מיום 8.7.2006",
המצורפת לעתירה ומסומנת ע/6.

13. בהיעדר מקור חשמל מקומי, רצועת עזה תלויה בתפקודם של גנראטורים והדלק שהם צורכים. באם לא תחודש אספקת הדלק הסדירה באופן מיידי, ובטרם יאזל מלאי הדלק ברצועה המספיק רק לימים אחדים, מערכות אספקת וטיהור המים ומערכת הביוב יחדלו לפעול. המזון והתרופות הנמצאים בקירור יתקלקלו. המשמעות היא אסון הומניטארי ממשמש ובא. בנוסף, הדבר יוצר לחץ משמעותי על האוכלוסייה האזרחית החיה באי ודאות גמורה לגבי צרכי קיום בסיסיים, אספקת מוצרים חיוניים והפעלת מערכות אזרחיות חיוניות.

מים:

14. מאז הפצצת תחנת הכוח, תפקוד מערכת המים בעזה נמצא בסכנה ממשית. בימים כהרגלם, יש אספקה סדירה של חשמל, דבר המגביר את הלחץ מבארות המים. כיום, בעקבות הפגיעה באספקת החשמל, הגנראטורים אינם מספקים חשמל די הצורך, דבר הפוגע בשאיבת המים מהבארות בלחץ המתאים. בנוסף, ההפסקות התכופות בחשמל יצרו קושי לסנכרן בין זמני אספקת החשמל וזמני אספקת המים. כך נוצר מצב בו לבתים מסוימים יש מים בזמן נתון ואין חשמל, או שיש חשמל אבל אין מים, כאשר זרימת החשמל נחוצה כדי לשאוב את המים.

15. עקב העובדה שהגנראטורים אינם מספקים חשמל, ברמה של האספקה הרגילה מתחנת החשמל לבארות המים, אין המשאבות מסוגלות להוליך את המים בצינורות כמו בימים כהרגלם. משמעות הדבר היא, שאנשים החיים רחוק מבארות המים אינם מקבלים מים או שאינם מקבלים מים בצורה מספקת. תופעה דומה קיימת לגבי אנשים החיים בקומות העליונות של בתים גבוהים, המקבלים מים רק לסירוגין. על פי הדיווחים, בעיר עזה לבדה יש בין 20,000 ל-30,000 אנשים הסובלים ממחסור במים (ראו סעיף 20 לע/1).

16. לקשיים אלה מתווסף איום נוסף וממשי: הפסקת תפעולם של הגנראטורים בשל המחסור בדלק. יודגש: לצורך הפעלת מערכת המים ברצועת עזה, **דרושה אספקה סדירה ובלתי-פוסקת של דלק וחלקי חילוף למשאבות לצינורות ולגנראטורים**. זאת, משום שמאז הפגיעה בתחנת הכוח בעזה, שאיבת המים מ-120 בארות עירוניים מבוצעת באמצעות משאבות המופעלות לעת עתה על ידי גנראטורים לגיבוי המוזנים בדלק. גנראטורים אלה לא יועדו לשמש מקור עיקרי לחשמל, והשימוש המוגבר בהם צורך כמויות גדולות של דלק. ואילו **הסגירה התכופה של הצינור בנחל עוז גורמת למחסור בדלק אשר כבר השביתה את תפעולן של מספר בארות ובכך מנעה אספקת מים לתושבי הרצועה**. לדברי מר נג'אר, סגן מנהל חברת המים:

"אין לנו מספיק דלק כדי להפעיל את הגנראטורים בעוצמה הדרושה. אנחנו צריכים 20,000 ליטר דלק ליום כדי להפעיל את הגנראטורים שיספיקו למערכות המים והביוב בלבד..."

בתקופות שונות במהלך הימים האחרונים, בין 10 ל-20 בארות מים הפסיקו לפועל בשל המחסור בדלק. היום, מתוך 120 בארות בעזה, כבר אזל הדלק ב-18 מהן והן לא עובדות. עד סוף היום, עוד 20 או 30 עלולות להפסיק לעבוד, ותוך שלושה ימים, כול הבארות נמצאות בסכנה שיפסיקו לעבוד בשל המחסור בדלק." (סעיפים 5 ו-21 לע/1)

17. אספקת מי שתייה ורחיצה לתושבי עזה דורשת אספקה סדירה ובלתי פוסקת של דלק, כדי להפעיל את הגנראטורים אשר שואבים את המים. הסגירה התכופה של הצינור בנחל עוז מאיימת על שלומם ובריאותם של תושבי הרצועה. לדברי מר נג'אר:

"אם לא נשיג עוד דלק במהלך הימים הקרובים, אנו עומדים בפני קטסטרופה. אין מספיק דלק בשוק המקומי שיספיק לצרכינו" (סעיף 23 לע/1).

ביוב:

18. משאבות הביוב ומתקני טיהור השפכים בעזה פועלים על חשמל ותלויים באספקה סדירה של חשמל. כתוצאה מהפגיעה בתחנת החשמל המרכזית ושיתוקה, מתבצעת אספקת החשמל למשאבות, לצורך שאיבת הביוב למתקני הטיהור, על ידי גנראטורים המוזנים בדלק.

19. בימים כהרגלם נקנה הדלק להפעלת גנראטורים למשאבות מתחנות הדלק בעזה. אולם מאז יום 28.6.2006, קיים מחסור בדלק בתחנות הדלק בעזה. על כן יש מחסור בדלק הנחוץ להפעלת כל משאבות הביוב המעבירות את הביוב מהבתים למתקני טיהור השפכים. כתוצאה, מתקני טיהור השפכים בעזה לא פעלו לטיהור שפכים מאז 28 ביוני 2006, היום בו הופצה תחנת החשמל המרכזית. מאז, **מי הביוב בעזה נשפכים לים ולמאגרי המים ללא טיפול כלשהו. משמעות הדבר הינה זיהום הים, פגיעה בבריאותם של התושבים החיים לאורך החוף ואף זיהום מאגרי המים התת-קרקעיים.** לדברי מר נג'אר:

"אין לנו מספיק דלק למשאבות, אשר מובילות את המים אל הבתים, ושואבות את מי השפכים הרחק מהאזורים המאוכלסים. בשל כך, מתקני הטיהור לא טיפלו במי שפכים מאז יום 28 ביוני, יום הריסת תחנת החשמל." (סעיף 12 לע/1).

20. בימים כהרגלם, מתקן טיהור השפכים בעיר עזה מטהר את השפכים ומזרים אותם לים. מאז הפצצת התחנה, הביוב המשיך לזרום למתקן טיהור השפכים וממנו אבל אין מספיק חשמל כדי להפעיל את מערכת הטיהור. על כן, כל יום, מוזרמים לים כ-60,000 קובים של שפכים בלתי מטוהרים (ראו סעיפים 12 ו-13 לע/1). למותר לציין, שלהזרמת שפכים בלתי מטוהרים לים יכולות להיות השפעות סביבתיות ותברואתיות חמורות החורגות מהטריטוריה של עזה.

21. מתקן טיהור השפכים בחלק הצפוני של רצועת עזה ניזוק. אולם בשל קרבתו של מתקן זה לאזורים בהם מתנהלת פעילות צה"ל המבצעית, אנשי התחזוקה אינם יכולים להגיע אליו כדי לתקן את הנזק. בנוסף, קיים מחסור בדלק הנחוץ להפעלה ראויה של מתקן זה (ראו סעיפים 14-15 לע/1).

המתקן הצפוני מטהר שפכים על ידי העברתם בשבע לגונות. השפכים המטהרים מוזרמים לאחר מכן לאגם. במצב הקיים היום, שבו לא ניתן לטהר את השפכים, השפכים מוזרמים ללא טיהור לאגם. לדבר תהיה השפעה חמורה על איכות מי השתייה בעזה באם השפכים יחלחלו למים התת קרקעיים (ראו סעיף 13 לע/1).

22. למערכת הביוב כבר נגרם נזק רב כתוצאה מהפגיעה באספקת החשמל הסדירה והדבר גרם להשלכות מרחיקות לכת על המצב הבריאותי והתברואתי בעזה ועל הסביבה. מזעור נזק זה והפעלה חלקית של מערכת הביוב תלויים כיום באספקה סדירה של דלק להפעלת המשאבות. באם לא תחודש אספקת הדלק הסדירה והבלתי פוסקת, לא ניתן יהיה לתפעל ולתחזק את מערכת הביוב, אפילו באופן חלקי, לאורך זמן.

חלקי חילוף וכימיקלים לתפעול מערכת המים והביוב:

23. הגנראטורים בהם תלוי תפעול מערכת הביוב והמים כיום יועדו מלכתחילה לגיבוי, אולם, כאמור, כיום הם מהווים את מקור החשמל העיקרי לתפעול אותן מערכות אזרחיות. ואילו ברצועת עזה קיים מחסור בחלקי חילוף ובמוצרים הנחוצים לתחזק את הגנראטורים ולתקנם במקרה של תקלה.

24. בנוסף קיים ברצועת עזה מחסור בחלקי חילוף הנחוצים לתיקון צנרת המים ומערכת הביוב. חלקים אלה קיימים, אולם עד כה ישראל סירבה להתיר את הכנסתם דרך מעבר קרני. לדברי מר נג'אר:

"אין ברשותנו חלקי חלוף לתקן את הצנרת וציוד נוסף. ניסינו להשיג חלקי חלוף אלה דרך מעבר קרני, אבל עוד לא קיבלנו אותם. אנחנו ממתנינים לשמוע האם הצד הישראלי יאשר את הכנסתם..."

אין מספיק חלקי חלוף בעזה לתיקון הגנראטורים. אנו צריכים אספקה סדירה של חלקי חלוף כדי להתמודד עם צרכים בלתי-צפויים, וזאת לאור הקלקולים השונים שמתרחשים." (סעיפים 6-7 לע/1)

25. כמו כן, תפעול מערכת המים דורש אספקה של כימיקלים וכלור לצורך טיהור והתפלה. אולם, מוצרים אלה אינם מסופקים באופן סדיר ומספיק:

"הכלור והכימיקלים לצורך שימוש בבארות המים ובמתקני ההתפלה לא הגיעו לעזה והמחסור בהם מסכן את חייהם של התושבים. אנו ממתנינים לאישור מהצד הישראלי." (סעיף 8 לע/1)

מערכת הבריאות ובתי החולים:

26. ברצועת עזה קיימים 22 בתי חולים. עקב הפגיעה בתחנת החשמל המרכזית ובאספקת החשמל הסדירה, גם בתי החולים הוכפפו לתכנית החירום המקציבה את אספקת החשמל ברצועה. חלק מאספקת החשמל שאבדה מסופקת על-ידי גנראטורים לגיבוי המוזנים בדלק. כתוצאה מכך, תפעול בתי החולים מוגבל לצרכים דחופים, וחשמל מסופק רק לחדרי הניתוח לביצוע ניתוחים דחופים, הפעלת אינקובטורים, הפעלת יחידות טיפול נמרץ וכיוצא בזה.

27. לתפעול הגנראטורים לבתי החולים דורשים יותר מ-30,000 ליטר של סולר ביום. אולם בגלל המחסור בדלק, האספקה הקיימת של דלק אינה מספקת להפעלת כל הגנראטורים באופן מתמיד כאשר ישנה הפסקת חשמל. על כן מופעלים בעיקר גנראטורים קטנים או כל הגנראטורים באספקה חלקית. משמעות הדבר היא זרם חשמל נמוך שתוצאותיו:

1. תאורה חלקית המקשה על עבודת הצוותים הרפואיים.
2. השבתת המכבסות בבתי החולים.
3. הפסקת חלק ממתקני החמצן.
4. השעיית הניתוחים הבלתי דחופים והניתוחים האלקטיביים.
5. השבתת מיזוג האוויר המרכזי בבתי החולים. לדבר השפעה שלילית על עבודת הצוותים הרפואיים במיוחד בחדרי הניתוח, הטיפול הנמרץ, ומחלקת יולדות.

6. השבתת חלק ממכשירי הדיאליזה.

ראו עמ' 2-3 בדו"ח של משרד הבריאות הפלסטיני, ע/5.

28. הפעלה סדירה וממושכת של הגנראטורים נחוצה, בין היתר, גם כדי לספק חשמל לשימור התרופות, החיסונים, מנות הדם, והמזון בקירור בבתי החולים.

29. סגירה ממושכת של מעבר קרני ומניעת ההעברה הסדירה של תרופות ומזון, לצד אספקת דלק חלקית, בלתי סדירה ובלתי יציבה, שמעמידה את מלאי הדלק בסכנת אזילה מתמדת, מציבה את מערכת הבריאות בעזה בפני סכנת קריסה ממשית. משמעות הדבר היא סיכון חייהם של אלפי מאושפזים, ובכלל זה פגים באינקובאטורים.

30. הפגיעה במערכת התחבורה בתוך עזה, כתוצאה מהפגיעה בגשרים ברצועה, מקשה על העברת פצועים וחולים מהחלק הדרומי של הרצועה לבתי החולים בעיר עזה, ובמיוחד לבית החולים המרכזי - בית החולים שיפא.

31. בנוסף קיים חשש לבריאות החולים בבתייהם בגלל אספקת החשמל המצומצמת למשקי בית. לפי הנתונים של משרד הבריאות הפלסטיני, כ- 3% מהאוכלוסיה ברצועת עזה סובלת מאסטמה. לרבים מחולי האסטמה יש מכשירי חמצן המופעלים באמצעות חשמל בבית, ואספקה בלתי סדירה של חשמל משביתה מכשירים אלה ומעמידה את החולים בסכנה. ראו ע/5.

32. פעולותיהם של המשיבים מאז יום 28.6.2006 פגעו בתפקוד מערכת הבריאות ובו-זמנית הגבירו את ההיזקקות לה, בשל ריבוי הנפגעים וחוסר האפשרות לצאת למצרים ולישראל לצורך קבלת טיפול רפואי. במצב קשה זה, **המשך תפקוד מערכת הבריאות בעזה מצריך אספקה סדירה של ציוד ודלק**, כדי להתמודד עם העומס הרב והתנאים החמורים. מדובר במערכת פגיעה ועמוסה ממילא, אשר אינה יכולה לשאת לחצים נוספים כגון הלחצים שנובעים מהמחסור בדלק ובציוד וחוסר הוודאות באשר לאספקתם.

מזון:

33. עוד טרם תחילת המבצע הצבאי נסגר מעבר קרני ונותר סגור עד היום, למעט פתיחה חלקית לסירוגין להעברת מוצרי סיוע של ארגונים בינלאומיים. מלאי החיטה המצוי בעזה כיום

יספיק לכשלושה שבועות. אולם מלאי הדלק של המאפיות, לצורך הפעלת גנראטורים לאספקת חשמל, מוגבל ביותר, ובשל כך דרושה אספקה של לחם ומוצרי מזון אחרים ממקורו ת חיצוניים .
ראו ע/3.

34. בשל המחסור בחשמל, בתים וחנויות אינם יכולים להחזיק מוצרים בקירור ובשל כך, קיים צורך לאספקה סדירה של מוצרי חלב ובשר ומוצרים אחרים דורשי קירור. היעדר אספקה סדירה של מוצרי מזון גורם למחסורים ולעלייה במחירים, וזאת על רקע התנאים הכלכליים הקשים בעזה, אשר החמירו מאז יום 28.6.2006:

"Wheat flour mills, food factories and bakeries, reliant on electricity are being forced to reduce their production due to power shortages; furthermore the loss of capacity to preserve perishable food in the Gaza heat is resulting in high food losses in the home. Supplies of sugar, dairy products and milk are running extremely low due to limited commercial supplies from Israel; as a result food prices have increased by 10% in the past 3 weeks".

(ראו ע/3)

35. בנוסף, מאז יום 28.6.2006, צה"ל אוסר על דיגיטים פלסטיניים לדוג לאורך חופי עזה, ובשל כך הופחתה אספקת הדגים, שהם מקור חלבונים חשוב בעזה. יצוין, כמעט כל האספקה של מוצרי החלב מקורה בישראל, ולכן נוצר מחסור חמור גם במוצרי חלב כתוצאה מסגירת מעבר קרני. (ראו ע/3).

36. יודגש: במצב של פגיעה ביכולתם של תושבי עזה לספק לעצמם מוצרי מזון, לשמור מוצרים אלה בקירור וכן להשיג את האמצעים החומריים הדרושים לרכוש מוצרים קיימים, מוגבר הצורך באספקה סדירה ומספקת של מוצרי מזון ממקורות מחוץ לרצועת עזה. ואילו המשיבים אינם מאפשרים מעבר סדיר ומספק של מוצרי מזון על ידי גורמי הסעד הבינלאומיים. למשל, נכון ליום 8.7.2006, היו תקועים מעל 230 קונטיינרים של מזון במעבר קרני, הממתינים לפתיחת המעבר (ראו ע/6). כן, תקועים ברצועת עזה כ-226 קונטיינרים ריקים של ארגון הסיוע לפליטים של האו"ם (UNRWA), שעבורם, מהתקציב המיועד לרכישת מזון עבור תושבי עזה, משולמים קנסות יומיים כבדים (ראו ע/4).

37. העותרים מבקשים להדגיש כי, במצב של פגיעה כה חמורה בתשתית האזרחית ברצועת עזה, על המשיבים לעשות הכל שביכולתם להבטיח אספקה בלתי-פוסקת של דלק וציוד, ומוצרים

חיוניים, כדי לתת מענה למצבם הרעוע של תושבי עזה, בייחוד של חולים וילדים. ואילו המשיבים מגבילים אף את האספקה שנשלחת מגורמים חיצוניים וסוגרים את זרימת הדלק כאוות נפשם, תוך פגיעה חמורה באוכלוסייה האזרחית בעזה.

ב. הפניות לרשויות

38. ביום 28 ביוני 2006 פנו העותרות 1 ו-2 בכתב אל שר הבטחון והרמטכ"ל בדרישה להימנע מפגיעה חמורה בתשתיות אזרחיות ובאוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה. הפניה התריעה מפני פגיעה במטרות אזרחיות מובהקות, הציגה את הפגיעות הנרחבות שנוצרו כתוצאה מהפגיעה בתחנת החשמל, ודרשה לנקוט בכל הצעדים הנחוצים לתיקון תחנת החשמל ולחידוש אספקת החשמל והמים לרצועת עזה. פניה זו נותרה ללא מענה.

באותו יום פנתה גם העותרת מס' 4 לשר הבטחון והתריעה מפני פגיעה במטרות ומתקנים אזרחיים החיוניים לאוכלוסייה האזרחית והפגיעות הצפויות מפגיעה כאמור.

מצורף העתק הפניות ומסומן ע/7.

39. ביום 29 ביוני 2006 פנתה העותרת 1 שוב אל שר הביטחון, מר עמיר פרץ, ואל האלוף יוסף משלב, מתאם פעולות צה"ל בשטחים, שמונה על ידי שר הביטחון לטפל בהיבטים ההומניטאריים של פעילות צה"ל ברצועת עזה. בפניה הציגה העותרת 1 את המצב החמור ברצועת עזה כתוצאה מתקיפה תחנת החשמל ושיתוקה, וכתוצאה מהפסקת אספקת הדלק דרך נחל עוז, ודרשה לחדש באופן מיידי את אספקת הדלק הסדירה. גם פניה זו נותרה ללא מענה.

מצורף העתק הפנייה ומסומן ע/8.

40. ביום 3 ביולי 2006 פנתה העותרת 7 אל המשיבים בבקשה דחופה להימנע מפגיעה בתשתית האזרחית, ולנקוט צעדים מיידיים להחזרת שירותים הומניטאריים חיוניים לעזה, ובכלל זה להגביר את זרימת החשמל מישראל לרצועת עזה; להגביר את זרימת הדלק לרצועת עזה דרך נחל עוז; ולאפשר כניסה של אספקה הומניטארית ושל הציוד הדרוש לתיקון התשתית האזרחית שנפגעה ברצועת עזה. ביום 4.7.2006, יצרה העותרת 6 קשר טלפוני עם נציג המשיב 2 וביקש התייחסות לפנייתה, אולם פנייה זו נותרה ללא מענה.

מצורף העתק הפנייה ומסומן ע/9.

41. ביום 6 ביולי 2006 שבה ופנתה העותרת 6 אל המשיבים בדרישה כי יורו לפתוח את נחל עוז לאספקה סדירה ורציפה של דלק, ושירו על פתיחה סדירה ורצופה של מעבר קרני לתנועת סחורות בשני הכיוונים, לרבות התרת כניסת חלקי חילוף לתיקון גנראטורים. גם פניה זו נותרה ללא מענה.

מצורף העתק הפנייה ומסומן ע/10.

ג. הצדדים לעתירה

42. העותרת 1 הינה עמותה ישראלית, הפועלת לקידום זכויות האדם בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה.

43. העותרת 2 הינה עמותה ישראלית, המאגדת רופאים ואנשי רפואה להגנה על זכויות אדם, שמטרתה להיאבק למען כבודו, שלמות גופו וזכותו לבריאות ולסעד רפואי של כל אדם בישראל ובשטחים שבשליטתה.

44. העותרת 3 הינה עמותה ישראלית לזכויות האדם העוסקת בהגנה על זכויותיהם של פלסטינים בשטחים הכבושים.

45. העותרת 4 הינה עמותה ישראלית לזכויות האדם שמטרתה הינה תיעודן של הפרות זכויות האדם בשטחים והבאתן לידיעת הציבור הרחב וקובעי המדיניות.

46. העותרת 5 הינה עמותה ישראלית לזכויות האדם הנאבקת נגד השימוש בעינויים ופועלת לחזק את הדמוקרטיה ואת שלטון החוק על ידי הגנה על זכויות אדם וזכויות אזרחיות.

47. העותרת 6 הינה עמותה ישראלית, שמטרתה לקדם את זכויות האדם בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה, ביניהן הזכות לחופש התנועה.

48. המשיב 1 נושא באחריות, מטעם הממשלה, לפעולותיו של הצבא ברצועת עזה וכן הוא שולט בכל המעברים שדרכם ניתן להכניס דלק וסחורות לרצועת עזה.

49. המשיב 2 הינו אחראי על קביעת מדיניותו של הצבא בשטחים הכבושים והוא מונה על ידי המשיב 2 לעקוב אחרי המצב ההומניטארי ברצועת עזה.

הטיעון המשפטי

א. המשפט הבינלאומי

החובה להימנע מפגיעה באוכלוסייה האזרחית

50. ככוח לוחם, ככוח כובש וכבעלת השליטה האפקטיבית ברצועת עזה מחויבת מדינת ישראל להבטיח את שלומם וביטחונם של תושבי הרצועה. חובה זו מעוגנת בהוראת תקנה 43 לתקנות, הנספחות לאמנת האג בדבר דיני המלחמה ביבשה משנת 1907 (להלן: "תקנות האג"), ובתקנה 46 לתקנות האג.

51. אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה משנת 1949 (להלן: "אמנת ז'נבה") מעגנת את זכותם של אזרחים מוגנים לחיים, ומדגישה, כי זכות זו איננה ניתנת לשליה בשום מקרה. כך מורה סעיף 27 לאמנה:

"Protected persons are entitled, in all circumstances, to respect for their persons, their honour, their family rights... They shall at all times be humanely treated, and shall be protected especially against all acts of violence or threats thereof . . ."

יש להדגיש, כי סעיף זה הינו סעיף הומניטרי מובהק, ועל כן אין מחלוקת, כי מדינת ישראל מחויבת לקיימו.

52. בפרשנות המוסמכת של ארגון הצלב האדום לאמנת ז'נבה מבהיר ד"ר ז' ס' פיקטה, כי למרות שסעיף 27 לאמנה אינו מציין במפורש את הזכות לחיים, הרי שזכות זו מעוגנת בהוראת הסעיף כזכות בסיסית, שבלעדיה אין טעם לקיומן של זכויות אדם אחרות:

"It is nevertheless obvious that this right is implied, for without it there would be no reason for the other rights mentioned."

Jean S. Pictet Comentary on Geneva Convention IV of 1949 (Geneva, 1958) 201.

53. הוראותיו של הפרוטוקול הראשון משנת 1977, הנספח לאמנת ז'נבה (להלן: "הפרוטוקול"), מטילות חובה על מדינה לוחמת להגן על האוכלוסייה האזרחית מפני השלכותיה של הלחימה. על אף העובדה, שמדינת ישראל לא חתמה על הפרוטוקול, ההוראות מתוכו שיוזכרו להלן מהוות חלק מהמשפט המינהגי לו מחויבת מדינת ישראל.

54. סעיף 48 לפרוטוקול מורה לצדדים לסכסוך להבחין בין אזרחים ומטרות אזרחיות לבין לוחמים ומטרות צבאיות. סעיף 51 לפרוטוקול מקנה לאזרחים הגנה כללית מפני הסכנות, הנובעות מפעולות לחימה, ואוסר על הפיכתם של אזרחים למטרה להתקפה. בנוסף, סעיפים 57 ו-58 לפרוטוקול מחייבים את הצד הלוחם לנקוט באמצעים למניעת פגיעה באוכלוסייה אזרחית.

55. המשיבים אינם ממלאים אחר החובה הבסיסית המוטלת עליהם, לפיה יש לדאוג לשלומה של האוכלוסייה הנמצאת תחת שליטתם, ולהבחין בכל עת בין לוחמים לבין מטרות אזרחיות, ולהימנע מהפצצה של מטרות אזרחיות מובהקות, כגון תחנת החשמל וגשרים.

כלל האבחנה הבסיסי נקבע בסעיף 48 לפרוטוקול הראשון כדלהלן:

“Article 48. Basic Rule

In order to ensure respect for and protection of the civilian population and civilian objects, the Parties to the conflict shall at all times distinguish between the civilian population and combatants and between civilian objects and military objectives and accordingly shall direct their operations only against military objectives”.

סעיף 51(4) לפרוטוקול הראשון קובע באופן מפורש, כי:

- (4) Indiscriminate attacks are prohibited. Indiscriminate attacks are:
(a) those which are not directed at a specific military objective;

ועוד, סעיף 52 לפרוטוקול קובע את חובה כללית להגנה על מטרות אזרחיות ומגדיר מטרות אלה על דרך השלילה ככל המטרות שאינן מטרות צבאיות:

“Article 52. General protection of civilian objects

1. Civilian objects shall not be the object of attack or of reprisals. Civilian objects are all objects which are not military objectives as defined in paragraph 2.

2. Attacks shall be limited strictly to military objectives. In so far as objects are concerned, military objectives are limited to those objects which by their nature, location, purpose or use make an effective

contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military of advantage.

3. In case of doubt whether an object which is normally dedicated to civilian purposes, such as a place of worship, a house or other dwelling or a school, is being used to make an effective contribution to military action, it shall be presumed not to be so used. “

56. אין מנוס מהמסקנה שלהתקפות על מטרות אזרחיות מובהקות, וביניהן תחנת השנאים היחידה ברצועה, ומניעת אספקה סדירה של מוצרים חיוניים, לרבות דלק, מהווים מעשים שבהיותם מכוונים כלפי האוכלוסיה האזרחית, הם אסורים על פי המשפט הבינלאומי ובפרט לפי סעיף 51(6) לפרוטוקול הנ"ל:

“51(6) Attacks against the civilian population or civilians by way of reprisals are prohibited.”

האיסור מעוגן גם בתקנה 50 לתקנות האג:

“אין להטיל על האוכלוסיה עונש קיבוצי, כספי או אחר, בשל מעשיהם של בודדים, כשאינן לראותה כנושאת באחריות משותפת למעשים אלה”.

וכן, סעיף 33 לאמנת ז'נבה מציין כי:

“שום מוגן לא ייענש על עבירה שלא עבר אותה בעצמו. עונשים קיבוציים וכן כל אמצעי הפחדה או אימתנות אסורים. הביזה אסורה. מעשי תגמול כלפי מוגנים ורכושם אסורים.”

ההתקפה על תחנת החשמל מהווה באופן מובהק פגיעה באוכלוסייה האזרחית, בניגוד לאיסור המפורש על תקיפת מטרות אזרחיות ואף ניתן לומר שהמשפט הבינלאומי רואה בפעולות מעין אלה כענישה קולקטיבית. תחנת הכוח סיפקה כ-43% מהחשמל בעזה, אשר מיועד להפעלת בתי חולים, בתי ספר, מערכת המים והביוב וכל מטרה אזרחית אחרת. יצוין, כי ישראל מספקת לרצועת עזה כ-57% מהחשמל שנצרכת בעזה. אף אם המשיבים סברו כי היתה הצדקה לגרום לשיבוש כלשהו באספקת החשמל, יכלו בנקל להגביל את אספקת החשמל לרצועה מהמקור העיקרי, דהיינו צמצום החשמל המסופק על ידי ישראל, ללא כל צורך בתקיפה של תחנת החשמל היחידה ברצועה ושיתוקה למשך חודשים ארוכים. נקודה זו ממחישה, וביתר שאת, את

החובה המוגברת המוטלת על שכמי המשיבים להקל על אספקת דלק וציוד כדי לספק מענה לצרכים הדחופים אשר נוצרו כתוצאה מהריסת מקור החשמל היחידי ברצועת עזה.

בנוסף : סגירה תכופה של זרימת הדלק לרצועת עזה מהווה פגיעה ישירה באוכלוסייה האזרחית, בייחוד לאור הזדקקותם של תושבי עזה לדלק כתחליף לחשמל שהיה מיוצר בשוק המקומי.

החובה לאפשר אספקת סיוע הומניטארי ולדאוג לצרכים ההומניטאריים של האוכלוסייה

57. לצד עקרון העל של אי פגיעה באוכלוסייה אזרחית או מטרות אזרחיות, על המשיבים מוטלות מספר חובות מפורשות לדאוג באופן אקטיבי לצרכים ההומניטאריים של האוכלוסייה האזרחית בעזה.

בהינתן שליטתה בכל המעברים ובדרכי הגישה של מזון, תרופות ודלק, על מדינת ישראל להבטיח את תפעולם הראוי של מוסדות הרפואה בשטח שבשליטתה האפקטיבית (סעיף 56 לאמנת ז'נבה), ועליה להבטיח במלוא האמצעים שברשותה את אספקת המזון והתרופות לאוכלוסייה. במיוחד שומה עליה למלא את מחסורו של השטח הכבוש במזון, בתרופות ושאר מצרכים חיוניים, אם אין מקורותיו של השטח הכבוש מספיקים (סעיף 55 לאמנת ז'נבה). אם קיים מחסור באספקה לאוכלוסייה האזרחית, על מדינת ישראל מוטלת חובה לנקוט בכל האמצעים העומדים לרשותה כדי להקל על האספקה (סעיף 59 לאמנת ז'נבה).

כן, לפי סעיף 63 לאמנת ז'נבה, על המשיבים מוטלת חובה להקל על פעולותיהם של ארגוני סעד, לרבות הצלב האדום ושירותים ציבוריים כגון חברת המים והביוב.

במצב בו תפקוד המערכות האזרחיות ברצועת עזה, לרבות תפקוד בתי חולים, מערכת המים ושימור מזון, תלוי באספקת דלק וחלקי חילוף, חובותיהם של המשיבים כוללות בחובן את החובה לאפשר אספקה סדירה של דלק וחלקי חילוף לצורך הפעלת הגנראטורים. ואולם, המשיבים מגבילים את אספקת הדלק כאשר ברור שמהלך זה פוגע בראש ובראשונה באוכלוסייה האזרחית.. יצויין שהזרמת הדלק לרצועת עזה מתבצעת באמצעות צינורות תת-קרקעיים שאינם דורשים מגע פיזי של בני אדם משני צידי המעבר. על מנת להפעיל את צינורות הדלק, דרוש רק מילוי המיכליות בצד הישראלי, לצורך מעבר לצד הפלסטיני.

המסקנה המתבקשת הינה כי מדובר לא רק בהפרה של חובתה של מדינת ישראל לאפשר אספקה הומניטארית אלא גם בהפרת האיסור על ענישה קולקטיבית.

58. במאמר מוסגר יצוין, כי גם לפי דיני העימות המזוין מחויבים המשיבים לדאוג לצרכיהם של תושבי רצועת עזה ולתפקוד המערכות האזרחיות. חובות אלו, לרבות החובה להקל על העברתם של ציוד ומוצרים הומניטאריים ולאפשר את פעולותיהם של ארגוני סעד, מעוגנות, בין היתר, בסעיפים 3, 13, 16, 18, 19, 23 ו-30 לאמנת זינבה, המתייחסים למצבים של עימות מזוין. לפי סעיפים אלה, על המשיבים לאפשר את המעבר החופשי של ציוד הומניטרי, ביחוד לשם טיפול בילדים ובחולים.

59. חובותיהם של המשיבים לדאוג לצרכי האוכלוסייה האזרחית קיבלו ביטוי בפסק דינו של בית המשפט הגבוה לצדק בבג"צ 4764/04 רופאים לזכויות אדם ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד (5) 385 (2004), בו קבע כבוד הנשיא ברק:

"במסגרת הפנמתם של הדינים ההומניטאריים מן הראוי הוא כי יודגש כי חובתו של המפקד הצבאי אינה מתמצית בהימנעות הצבא מפגיעה בחייהם ובכבודם של התושבים המקומיים, החובה ה"שליטת". חובתו היא גם "חיובית". עליו להגן על חייהם וכבודם של התושבים המקומיים, הכל במגבלות הזמן והמקום... הוא הדין בהתארגנות מראש כדי להבטיח כמות מספקת של מזון ומים במקום. פגיעה בתשתית המים היא דבר שיש לצפותו מראש, ואם אין מנוס מכך, יש להתארגן לפתרון הבעיה. יש להבטיח מראש כמות מספקת של תרופות, ציוד רפואי ומזון. פגיעה בתושבים מקומיים היא צפויה, ואם כל ניסיון לצמצמה יותיר בסופו של קרב תושבים מקומיים שנפגעו, יש להתארגן לקראתה מראש. אין לסמוך בעניינים אלה אך ורק על עזרת הגופים הבינלאומיים והישראליים, אף שעזרה זו היא חשובה. יש להפנים את ההכרה כי החובה הבסיסית היא של המפקד הצבאי, וכי עליו לנקוט מראש בפעולות שונות, כדי שיוכל לצאת ידי החובה ביום קרב."

60. הן הזכות לחיים והן הזכות לקבל טיפול רפואי שנגזרת ממנה, מצאו את ביטוין במשפט זכויות האדם הבינלאומי בשלוש אמנות שישראל חתומה עליהן. יודגש, כי משפט זכויות האדם הבינלאומי מחייב את המדינה גם בעת מלחמה (ראו בג"צ 3239/02 מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, פ"ד נז(2) 349). בפרשות אחרות נכון היה בית המשפט הנכבד להניח, כי חובות ישראל על פי משפט זכויות האדם הבינלאומי חלות גם באזור. (ראו בג"צ 7957/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל (טרם פורסם), בפסקה 27; בג"צ 1890/03 עיריית בית לחם נ' מדינת ישראל (טרם פורסם), בפסקה 15; בג"צ 13/86 שאהין נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד מא(1) 197, 210.

גישה זאת אף עולה בקנה אחד עם גישת ועדת זכויות האדם של האו"ם אשר קבעה, בהקשר הקונקרטי של רצועת עזה והגדה המערבית, כי המשפט הבינלאומי ההומניטרי ודיני מלחמה אינם מסייגים את תחולתה של אמנת ה-ICCPR¹:

"The Committee has noted the State party's position that the Covenant does not apply beyond its own territory, notably in the West Bank and in Gaza, especially as long as there is a situation of armed conflict in these areas. The Committee reiterates the view, previously spelled out in paragraph 10 of its concluding observations on Israel's initial report (CCPR/C/79/Add.93 of 18 August 1998), that the applicability of the regime of international humanitarian law during an armed conflict does not preclude the application of the Covenant, including article 4 which covers situations of public emergency which threaten the life of the nation. Nor does the applicability of the regime of international humanitarian law preclude accountability of States parties under article 2, paragraph 1, of the Covenant for the actions of their authorities outside their own territories, including in occupied territories. The Committee therefore reiterates that, in the current circumstances, the provisions of the Covenant apply to the benefit of the population of the Occupied Territories, for all conduct by the State party's authorities or agents in those territories that affect the enjoyment of rights enshrined in the Covenant and fall within the ambit of State responsibility of Israel under the principles of public international law."

61. באופן דומה עמדה על כך ועדת האו"ם בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, אשר קבעה, כי מדינות חייבות לכבד את הוראות האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (להלן - ICESCR) גם בתקופת מלחמה². במסגרת זכויות אלו מוגנת הזכות לצרכי קיום ובריאות ולפרנסה.

¹ UN Human Rights Committee, Concluding Observations: Israel (2003), op cit, para 11.

²² UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights, Concluding Observations: Israel (2003), para 31.

62. הזכות לחיים מעוגנת בסעיף 6(1) ל- ICCPR. הדברים שנכתבו בהערה הכללית מס' 14 (General Comment) של נציבות זכויות האדם של האו"ם לסעיף 6 הנ"ל מבהירים את חשיבותה של זכות זו וכן מדגישים, כי לא תותר הפרתה גם בעת מצב חירום ציבורי :

"[. . .] the right to life enunciated in the first paragraph of article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights is the supreme right from which no derogation is permitted even in time of public emergency."

63. הזכות לחיים מעוגנת גם בסעיף 6 לאמנה בדבר זכויות הילד, 1989. ובסעיף 38 (4) לאמנה זו נאמר :

"In accordance with their obligations under international humanitarian law to protect the civilian population in armed conflicts, States Parties shall take all feasible measures to ensure protection and care of children who are affected by an armed conflict."

64. גם כאן עולה הגישה העקבית, כי השמירה על הזכות לחיים, והחובה לנקוט באמצעים מעשיים על מנת להבטיח שזכות זו לא תיפגע, חלה גם וביתר שאת בעת מאבק מזוין.

ויודגש, הפגיעה במערכת הבריאות והמים ברצועת עזה מסכנת את שלומה ובריאותה של האוכלוסיה האזרחית, ובמיוחד של הילדים והמאושפזים בקרבה, כפי שפורט בחלק העובדתי.

65. בנוסף, הזכות לבריאות והזכות לקבל טיפול רפואי מעוגנות בסעיף 12 לאמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות.

החובה לדאוג לסדר הציבורי ולקיום חיים תקינים

66. על מדינת ישראל מוטלת החובה לאפשר את רמת המסחר והמעבר הנדרשים לשם קיום חיים תקינים ברצועת עזה. זאת, בהתאם לסעיף 43 לתקנות בדבר דיניה ומנהגיה של המלחמה ביבשה משנת 1907, הנספחות להסכם האג הרביעי משנת 1907 (להלן: "תקנות האג") ולפירוש שניתן לו על ידי בית משפט נכבד זה.

במאמר מוסגר יוער, כי לצורך עתירה זו אין צורך בהכרעה לגבי מעמדה של רצועת עזה, ככלל, לאחר תכנית ההתנתקות. זאת לאור פעילות צה"ל המבצעית כיום ברצועת עזה ומאחר שככל שמדובר במעברים ובאספקת שירותים ודלק לרצועה מבחוץ, ברור שישראל עדיין שולטת שליטה אפקטיבית, ולכן לפחות בהיבט זה, עזה נותרה שטח כבוש, בלי קשר לשאלה אם ככלל המעמד של רצועת עזה הנו של שטח כבוש, אם לאו.

67. חובה זו של המשיבים לדאוג לקיום חיים תקינים נדונה בהקשר הקונקרטי של אספקת חשמל לאוכלוסייה האזרחית. בבג"צ 256/72 חברת החשמל למחוז ירושלים בע"מ נ' שר הבטחון, פ"ד כז(1), 124, נקבע כי על המפקד הצבאי חובה לנקוט אמצעים אקטיביים לספק חשמל לאוכלוסייה האזרחית:

"אספקת חשמל הדרוש לצרכי האוכלוסייה המקומית שייכת ללא ספק לתפקידים המוטלים על השלטון הצבאי, כדי להבטיח את חייה התקינים של האוכלוסייה ... פעילות זו באה למלא את חובת הממשל לדאוג לרווחתה הכלכלית של אוכלוסיית האזור." (עמ' 138)

68. אחריותם של המשיבים משתרעת על מגוון צרכיה של האוכלוסייה המתגוררת באזור. ראו בבג"צ 10356/02 הס נ' כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נח(3) 443:

"חובת המפקד לדאוג לתקינות סדרי החיים באיזור מתפרשת על כל מישורי החיים וחורגת מעבר לענייני בטחון וצרכים קיומיים מידיים. היא חלה על צרכי החיים המגוונים של התושבים, ובהם צרכי סעד, תברואה, כלכלה, חינוך, חברה וכיוצא באלה צרכים שאדם בחברה מודרנית נזקק להם." (עמ' 461)

וכן, ראו בבג"צ 202/81 טביב נ' שר הביטחון, פ"ד לו(2) 622:

"מהי הבטחת סדר וחיים ציבוריים? התשובה המתבקשת היא: הפעלת ממשל תקין על כל שלוחותיו, הנהוגות בימינו בארץ מתוקנת, כולל ביטחון, בריאות, חינוך, סעד, אך בין היתר גם איכות החיים והתחבורה." (עמ' 629)

69. אל למשיבים להשבית את החיים האזרחיים על ידי מניעת דלק לצרכים אזרחיים וכן מניעת מעבר של ציוד, בייחוד הציוד הנדרש להפעלת הגנראטורים, אשר בהם, עתה, תלוי תפקוד המוסדות האזרחיים ברצועת עזה.

ב. המשפט הישראלי

70. הזכות לחיים היא זכות חוקתית בסיסית, הנתונה לכל אדם. זכות זו נגזרת מעקרון קדושת החיים, המהווה עקרון יסוד בשיטת המשפט הישראלית. זכות זו מעוגנת גם בסעיף 1 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע את עקרונות היסוד של זכויות היסוד בישראל: "זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין".

71. גם סעיף 4 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מעגן את הזכות לחיים, בקובעו: "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו".

72. הזכות להגנה על החיים ועל הגוף כוללת בחובה את הזכות לקבלת טיפול רפואי.

73. נורמות אלה של המשפט הישראלי מחייבות אף את המשיבים בפועלם ברצועת עזה:

"כללי המשפט הישראלי אמנם לא הוחלו על האזור, אך נושא תפקיד ישראלי בשטח נושא עימו אל תפקידו את החובה לנהוג לפי אמות המידה הנוספות, המתחייבות מעובדת היותו רשות ישראלית, יהיה מקום פעולתה אשר יהיה. בכך מוטלת על נושא התפקיד חובה נוספת ומצטברת, כי החובה לנהוג לפי הנורמות של המשפט המינהלי הישראלי אינה פוטרת אותו מן כי החובה לקיים את דיני המלחמה. אין הוא יכול לכן להישען על נורמות של המשפט המינהלי הישראלי כדי להימנע מקיום חובה או מכיבודו של איסור, החל עליו לפי המקובל על-פי דיני המלחמה. אך מבחינתו של בית-משפט זה, אין נושא התפקיד יוצא, בדרך כלל, ידי חובתו, אם קיים אך ורק את אשר מתחייב מנורמות המשפט הבינלאומי, כי ממנו, כרשות ישראלית, נדרש יותר, והוא, כי ינהג גם בשטח ממשל צבאי לפי הכללים המתווים דרכי מינהל תקינים והוגנים."

(בג"צ 358/88 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד מג)

(2, 529, 537-536)

אכן, הגנה על כבוד האדם, לרבות על זכותם לתנאי קיום הולמים, חייבת להוות שיקול מרכזי בשיקוליהם של המשיבים. ראו, לעניין זה, בג"צ 3933/92 ברכאת נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"מ מז(5) 1:

"מהי המסגרת הנורמטיבית, אשר בה חייב המפקד הצבאי להפעיל את שיקול דעתו? על המפקד הצבאי לקחת בחשבון, מחד גיסא, שיקולים הקשורים בכבוד האדם... (עמ' 6)

74. הפגיעה בתשתיות האזרחיות; השיבושים באספקת דלק וציוד; סגירת המעברים בפני מעבר סדיר ושוטף של מזון ותרופות, ותוצאותיהן המצטברות של כל אלה כפי שפורטו בחלק העובדתי, מהווים הפרה ברורה של חובות המשיבים על פי המשפט הבינלאומי ההומניטארי, משפט זכויות האדם והמשפט הישראלי. אף אם פעולות אלה נועדו לשרת תכלית ראויה כלשהי, הרי שבוודאי שאינן עומדות בכל מבחן של מידתיות והן בלתי חוקיות.

אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לקיים דיון דחוף בעתירה, ליתן צו על תנאי כמבוקש, ולאחר קבלת תשובת המשיבים להפכו למוחלט. כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות משפט.

עתירה זו נתמכת, בין היתר, בתצהיר של מר מהר נג'אר, סגן מנהל חברת המים ברצועת עזה, אשר נחתם בפני עורך דין בעזה ונשלח לח"מ, לאחר תיאום טלפוני. בשל המניעה לקיים מפגש בין באי-כוח העותרים לתושבי עזה, בית משפט נכבד זה מתבקש לקבל את התצהיר האמור.

בנוסף, לאור דחיפות העתירה, נתקבלו ייפוי הכוח מהארגונים העותרים באמצעות הפקס ואושרו על ידי הח"מ טלפונית.

היום: 11 ביולי 2006

שרי בשי, עו"ד
ב"כ העותרת 6

עאזם בשארה, עו"ד
ב"כ העותרות 1-5